

Άρθρο/έρευνα της μαθητικής ομάδας Αγωγής Υγείας του 1^{ου} ΤΕΕ Γιαννιτσών που παρουσιάστηκε στην ημερίδα Αγωγής Υγείας που διοργάνωσε η Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης σε συνεργασία με το Κέντρο Εκπαίδευσης Κοινωνικής Υποστήριξης και Κατάρτισης Ατόμων με Αναπηρία (ΚΕΚΥΚΑμεΑ) και τη Σχολή Γονέων Νομού Πέλλας. Τα πρακτικά της ημερίδας δημοσιεύτηκαν σε τόμο με τα στοιχεία: Κιουρτσής,Κ., επιμέλεια (2006). *Συμπεριφορές και προκαταλήψεις απέναντι στους γραπτούς και στους άγραφους κανόνες του Σχολείου, της Οικογένειας και της Κοινωνίας*. Έδρα: Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Νομού Πέλλας-Τομέας Αγωγής Υγείας. ISBN : 960- 9169-0-9.

ΣΧΟΛΙΚΗ ΜΟΝΑΔΑ:

1^ο ΤΕΕ ΓΙΑΝΝΙΤΣΩΝ

ΤΙΤΛΟΣ:

ΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΠΕΙΘΑΡΧΙΑΣ ΣΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ

ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ ΜΑΡΙΑ

ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΜΑΘΗΤΙΚΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΑΓΩΓΗΣ ΥΓΕΙΑΣ:

Κασμέρη Ανδρονίκη
Κεμεντζετζίδου Αθηνά
Κουτούδη Μαρία
Παπαδόπουλος Δημήτρης
Πετρίδου Αρετή
Χατζής Κώστας
Μήντος Κώστας
Καμτσίκης Κώστας
Κατσαμπέρη Χαρούλα
Ταλμάζης Θόδωρος
Τζωρτζικά Άννα
Τόσιος Γιώργος
Ακονίδης Χαράλαμπος
Αμπινατζέμ Άντονι
Κουρούπης Κυριάκος
Ζουμπουρδικούδης Γιάννης.
Ιορδανίδης Ιορδάνης
Λαζαρίδου Γεσθημανή
Νιστέλκα Μαρία
Παπαμιχαήλ Στέλιος

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τα προγράμματα Αγωγής Υγείας με τούς τίτλους:

1). «Η ομάδα αγωγής υγείας διερευνά τη λειτουργία των γραπτών και άγραφων κανόνων στο σχολείο, στο σπίτι και στην κοινωνία» &

2. Η διερεύνηση της ποιότητας της ανθρώπινης συμπεριφοράς στο σχολείο, στο σπίτι και στην κοινωνία»,

υλοποιούνται στη Δ/ση Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης Νομού Πέλλας κατά το σχολικό Έτος 2005-06, στο πλαίσιο του υποέργου Γ1 της Πράξης 2.4.3.γ του Εθνικού Ιδρύματος Νεότητας (Ε.Ι.Ν) με το γενικό τίτλο «προγράμματα ενίσχυσης πρωτοβουλιών σε θέματα αγωγής υγείας».

Στόχος των προγραμμάτων αυτών είναι αφενός η πρόληψη φαινομένων κοινωνικής παθογένειας και αφετέρου της παραγωγής προτύπων συμπεριφοράς ικανών να ενισχύσουν τις αντιστάσεις των μαθητών σε προκλήσεις και να προβάλουν το φυσικό και υγιεινό τρόπο διαβίωσης.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η σχολική κοινότητα είναι μια οργανωμένη ομάδα που έχει όλα τα χαρακτηριστικά της κοινωνίας. Το σχολείο προετοιμάζει τους νέους να ενταχθούν ομαλά στην κοινωνία. Η εσωτερική οργάνωση της σχολικής ζωής οφείλει να εκπαιδεύει και να διαπαιδαγωγεί σύμφωνα με τα πρότυπα και τις ανάγκες της δημοκρατικής κοινωνίας.

Η δημοκρατική οργάνωση της σχολικής κοινότητας προϋποθέτει κανόνες, όρια, κατανομή ρόλων και ευθυνών, ιεραρχική διάρθρωση της ομάδας, στοιχεία που συναντούμε βέβαια και στη λειτουργία αυταρχικά οργανωμένης ομάδας. Η ειδοποιός διαφορά όμως της δημοκρατικά οργανωμένης ομάδας, έγκειται στο σημαντικό γεγονός ότι τα προηγούμενα στοιχεία προέρχονται από τα μέλη της ομάδας, με ελεύθερη βούληση, με συναίνεση και συμμετοχή και αφήνουν περιθώρια διαφορών και πλουραλισμού απόψεων.

Με το όρο «σχολικός κανονισμός» εννοούμε το σύνολο των όρων και των κανόνων που αποτελούν προϋποθέσεις για να πραγματοποιείται ανενόχλητα, μεθοδικά και αποτελεσματικά το έργο του σχολείου. Οι συνθήκες αυτές πρέπει να αποβλέπουν στη διαμόρφωση ενός παιδαγωγικού και διδακτικού κλίματος που θα εξασφαλίζει τη συνεργασία των μελών της σχολικής κοινότητας χωρίς εντάσεις και συγκρούσεις, με αμοιβαίο σεβασμό, με ανοχή και αναγνώριση. Στο πλαίσιο αυτό ο όρος «σχολική πειθαρχία» αποκτά δημοκρατικό περιεχόμενο και αναδεικνύεται σε βασικό ποιοτικό στοιχείο του σύγχρονου δημοκρατικού σχολείου.

Ο φιλόσοφος Νίτσε είπε πολύ σοφά πως οι έννοιες είναι σακούλια αδειανά και ο καθένας τα γεμίζει όπως θέλει. Έτσι και στην πειθαρχία έχουν δοθεί διάφοροι ορισμοί. Ενδεικτικά αναφέρονται τρεις βασικές θεωρήσεις:

-Πειθαρχία είναι η κοινωνικά παραδεκτή συμπεριφορά προς την οποία πρέπει να συμμορφώνονται τα παιδιά γιατί θεωρείται απαραίτητη για την επίτευξη των βασικών στόχων του σχολείου.

-Πειθαρχία είναι αυτοελεγχόμενη συμπεριφορά. Οι κανονισμοί έχουν εσωτερικευθεί χωρίς να χρειάζεται η επέμβαση του δασκάλου για να εφαρμοστούν.

-Πειθαρχία είναι η υπεύθυνη συμπεριφορά που αποτελεί έκφραση της αυτόνομης ηθικής ανάπτυξης και βούλησης.

Από τα παραπάνω εύκολα βγαίνει το συμπέρασμα ότι ο όρος “πειθαρχία” είναι πολύ ευρύς και γενικός και το γεγονός αυτό οδηγεί πολλές φορές σε παρανοήσεις και παρεξηγήσεις.

Στην παιδαγωγική γλώσσα με τον όρο “πειθαρχία” δεν εννοούμε συνήθως την κατάχρηση της εξουσίας του εκπαιδευτικού κατά ένα τρόπο που να εξασφαλίζει την τυφλή υπακοή και την απόλυτη συμμόρφωση των μαθητών προς τις θελήσεις του. Η μορφή αυτή πειθαρχίας χαρακτηρίζει την στρατιωτική κυρίως οργάνωση. Σκοπός της στρατιωτικής πειθαρχίας είναι να δημιουργήσει μια συμπαγή ομάδα με μία βούληση. Αντίθετα σκοπός του σχολείου είναι να δημιουργήσει διαφορετικές προσωπικότητες, σύμφωνα με τις κλίσεις, τα ενδιαφέροντα και τις ικανότητες του καθενός. Πρώτη μέριμνα της στρατιωτικής πειθαρχίας είναι “να σπάσει τι ηθικό» του ατόμου, ώστε να μη σκέπτεται, αλλά μόνο να ενεργεί. Κύρια φροντίδα του σχολείου αντίθετα είναι να τονώσει το Εγώ του μαθητή, να τον κάνει να σκέφτεται αυτόνομα και να ενεργεί αυτόβουλα και υπεύθυνα. Όπως λοιπόν την αντιλαμβανόμαστε σήμερα, η

πειθαρχία δε μπορεί να έχει εκείνη την αρνητική εννοιολογική απόχρωση που την συνδέει με την ποινή.

Με τον όρο πειθαρχία εννοούμε σήμερα την εξασφάλιση των προϋποθέσεων εκείνων, που επηρεάζουν την απρόσκοπτη εργασία και συνεργασία της τάξης και την βοηθούν να πετύχει τους σκοπούς της.

Η πειθαρχία μέσα στην τάξη αποτελεί το πιο σημαντικό και πολυσύνθετο πρόβλημα που απασχολεί τους νέους εκπαιδευτικούς σε όλο το δυτικό κόσμο και ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα για τους πιο έμπειρους εκπαιδευτικούς, σύμφωνα με τα αποτελέσματα 91 ερευνών από διάφορες δυτικές χώρες τα οποία έχει συγκεντρώσει και αναλύσει ο καθηγητής Simon Veenman.

Γιατί όμως τα παιδιά χρειάζονται πειθαρχία ; Χρειάζονται πειθαρχία για να μάθουν να συνεργάζονται με τους άλλους και να καταλάβουν ότι υπάρχουν όρια σε ότι λέμε και ότι πράττουμε. Συν τοις άλλοις , μπορούν να βάζουν σε τάξη τις πληροφορίες που είναι σημαντικές για την επιτυχία τους στο σχολείο και ως ενήλικοι. Επίσης, μαθαίνουν πως η κοινωνία λειτουργεί με κάποιους κανόνες που ο κάθε ένας πρέπει να ακολουθεί, καθώς και τις ατομικές αξίες που έχει η οικογένεια τους, το σχολείο τους και η κοινότητά τους. Συνεπώς «σκοπός της πειθαρχίας» συμπεραίνει ο Τσιμπούκης (1991,σελ. 118) «θα πρέπει να είναι η καθοδήγηση των παιδιών προς μια αποδεκτή συμπεριφορά και η διδασκαλία στο να παίρνουν τις σωστές αποφάσεις, όταν ασχολούνται με τα προβλήματα της ζωής».

Ως έννοια η πειθαρχία δημιουργεί στο μυαλό των περισσότερων την εικόνα ενός γονιού που χτυπά ή φωνάζει στο παιδί του ή την εικόνα ενός εκπαιδευτικού που μαλώνει το μαθητή για την άπρεπη συμπεριφορά. Με λίγα λόγια, η πειθαρχία ταυτίζεται με τη σωματική ή τη λεκτική τιμωρία.(Τσιμπούκης, 1991).

Ωστόσο, η πειθαρχία δεν είναι το ίδιο με την τιμωρία . Αντίθετα, οι μαθητές πρέπει να μάθουν τι είδους συμπεριφορά είναι επιτρεπτή.

Η πειθαρχία που μαθαίνουν τα παιδιά στο σπίτι είναι η βάση για τη συμπεριφορά τους στο σχολείο. Στο σχολείο είναι απλώς μια επέκταση της πειθαρχίας που λαμβάνει χώρα στο σπίτι. Οπότε, αν υπάρχει πρόβλημα πειθαρχίας, η λύση πρέπει να δοθεί από κοινού με τον καθηγητή και τους γονείς.

Λέγοντας πειθαρχία, ουσιαστικά εννοούμε διδασκαλία, εφόσον η πειθαρχία είναι ένας θετικός τρόπος για να βοηθήσουμε και να καθοδηγήσουμε τα παιδιά να κατακτήσουν την πολύτιμη αρετή της αυτοπειθαρχίας,

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Στη διενέργεια της έρευνας συμμετείχε η ερευνητική ομάδα αγωγής υγείας (οι μαθητές της Α΄, της Β΄ και της Γ΄ τάξης του τομέα Γεωπονίας, Τροφίμων και Περιβάλλοντος).

Για την καταγραφή των αντιλήψεων των σημερινών νέων για τους κανόνες πειθαρχίας στα σχολεία, χρησιμοποιήθηκε ερωτηματολόγιο με σχετικές ερωτήσεις που μοιράστηκε σε 32 μαθητές και μαθήτριες και των τριών τάξεων του 1^{ου} ΤΕΕ Γιαννιτών και τους ζητήθηκε να απαντήσουν στις ερωτήσεις με περίσκεψη. Οι απαντήσεις δόθηκαν ανώνυμα ώστε να μην υπάρχει ο «φόβος» της κριτικής, απλώς ζητήθηκε να δηλώσουν το φύλο τους ώστε να εξεταστεί αν υπάρχουν διαφορετικές απόψεις μεταξύ αγοριών και κοριτσιών.

Τα συμπληρωμένα ερωτηματολόγια συγκεντρώθηκαν, έγινε επεξεργασία των απαντήσεων και βγήκαν τα τελικά συμπεράσματα.

1	Θεωρείς ότι είναι αναγκαίο να υπάρχουν κανόνες πειθαρχίας στα σχολεία;			
	Ναι	Όχι	ΔΓ/ΔΑ	Σύνολο
ΑΓΟΡΙΑ	17	1	1	19
ΚΟΡΙΤΣΙΑ	12	0	1	13
ΠΟΣΟΣΤΑ	Ναι	Όχι	ΔΓ/ΔΑ	Σύνολο
ΑΓΟΡΙΑ	89%	5%	5%	100%
ΚΟΡΙΤΣΙΑ	92%	0%	8%	100%
ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ				
Η συντριπτική πλειοψηφία και των αγοριών και των κοριτσιών συμφωνεί ότι οι κανόνες πειθαρχίας είναι αναγκαίο να υπάρχουν στα σχολεία				

2.	Είστε ικανοποιημένοι από τους κανόνες πειθαρχίας που ισχύουν στα σχολεία σήμερα;			
	Ναι	Όχι	ΔΓ/ΔΑ	Σύνολο
ΑΓΟΡΙΑ	7	11	1	19
ΚΟΡΙΤΣΙΑ	3	10	0	13
ΠΟΣΟΣΤΑ	Ναι	Όχι	ΔΓ/ΔΑ	Σύνολο
ΑΓΟΡΙΑ	37%	58%	5%	100%
ΚΟΡΙΤΣΙΑ	23%	77%	0%	100%
ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ				
Η πλειοψηφία και των αγοριών και των κοριτσιών δεν είναι ικανοποιημένα από τους κανόνες που ισχύουν στα σχολεία σήμερα. Βέβαια ένα σημαντικό ποσοστό (37% αγόρια & 23% κορίτσια) δηλώνουν ικανοποιημένα.				

3.	Θεωρείτε ότι η θέσπιση πιο αυστηρών κανόνων πειθαρχίας στο σχολείο θα βοηθούσε στη δημιουργία καλύτερου κλίματος μάθησης;			
	Ναι	Όχι	ΔΓ/ΔΑ	Σύνολο
ΑΓΟΡΙΑ	6	12	1	19
ΚΟΡΙΤΣΙΑ	7	6	0	13
ΠΟΣΟΣΤΑ	Ναι	Όχι	ΔΓ/ΔΑ	Σύνολο
ΑΓΟΡΙΑ	32%	63%	5%	100%
ΚΟΡΙΤΣΙΑ	54%	46%	0%	100%
ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ				
Τα περισσότερα αγόρια (63%) κι ένα σημαντικό ποσοστό κοριτσιών (46%), νομίζουν ότι οι πιο αυστηροί κανόνες δεν θα βοηθούσαν στο να δημιουργηθεί καλύτερο κλίμα μάθησης, ενώ τα περισσότερα κορίτσια (54%) πιστεύουν ότι θα βοηθούσαν. Συνολικά και ανεξαρτήτως φύλου, η πλειοψηφία πιστεύει ότι δεν θα βοηθούσαν οι πιο αυστηροί κανόνες πειθαρχίας.				

4.	Θεωρείτε ότι η θέσπιση πιο αυστηρών κανόνων πειθαρχίας στο σχολείο θα μείωνε τις περιπτώσεις παραβάσεων εκ μέρους των μαθητών;			
	Ναι	Όχι	ΔΓ/ΔΑ	Σύνολο
ΑΓΟΡΙΑ	9	7	3	19
ΚΟΡΙΤΣΙΑ	5	7	1	13
ΠΟΣΟΣΤΑ	Ναι	Όχι	ΔΓ/ΔΑ	Σύνολο
ΑΓΟΡΙΑ	47%	37%	16%	100%
ΚΟΡΙΤΣΙΑ	38%	54%	8%	100%
ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ				
Οι γνώμες δίστανται. Τα περισσότερα αγόρια (47%) πιστεύουν ότι οι πιο αυστηροί κανόνες πειθαρχίας θα μείωναν την παραβατικότητα των μαθητών ενώ τα περισσότερα κορίτσια (54%) πιστεύουν πως όχι. Ανεξαρτήτως φύλου, το 43% πιστεύει πως ναι και το 46% πως όχι, δεν θα μείωναν τις περιπτώσεις παραβάσεων.				

5.	Θεωρείτε ότι η θέσπιση πιο αυστηρών κανόνων πειθαρχίας στο σχολείο θα βοηθούσαν στην ανάπτυξη καλύτερης επικοινωνίας μεταξύ των μαθητών και των εκπαιδευτικών του σχολείου;			
	Ναι	Όχι	ΔΓ/ΔΑ	Σύνολο
ΑΓΟΡΙΑ	4	14	1	19
ΚΟΡΙΤΣΙΑ	4	7	2	13
ΠΟΣΟΣΤΑ	Ναι	Όχι	ΔΓ/ΔΑ	Σύνολο
ΑΓΟΡΙΑ	21%	74%	5%	100%
ΚΟΡΙΤΣΙΑ	31%	54%	15%	100%
ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ				
Και τα αγόρια και τα κορίτσια στην μεγάλη τους πλειοψηφία συμφωνούν ότι οι πιο αυστηροί κανόνες πειθαρχίας δεν θα βοηθούσαν στην ανάπτυξη καλύτερων σχέσεων μεταξύ καθηγητών και μαθητών.				

6.	Θεωρείτε ότι η θέσπιση πιο ελαστικών κανόνων πειθαρχίας στο σχολείο θα βοηθούσε στην ανάπτυξη καλύτερων σχέσεων μεταξύ μαθητών και καθηγητών;			
	Ναι	Όχι	ΔΓ/ΔΑ	Σύνολο
ΑΓΟΡΙΑ	12	5	2	19
ΚΟΡΙΤΣΙΑ	7	5	1	13
ΠΟΣΟΣΤΑ	Ναι	Όχι	ΔΓ/ΔΑ	Σύνολο
ΑΓΟΡΙΑ	63%	26%	11%	100%
ΚΟΡΙΤΣΙΑ	54%	38%	8%	100%
ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ				
Και τα αγόρια και τα κορίτσια στην μεγάλη τους πλειοψηφία συμφωνούν ότι οι πιο ελαστικοί κανόνες πειθαρχίας θα βοηθούσαν στην ανάπτυξη καλύτερων σχέσεων μεταξύ μαθητών και καθηγητών.				

ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από την στατιστική επεξεργασία του ερωτηματολογίου προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα:

A) Η πλειοψηφία των ερωτώμενων μαθητών και μαθητριών παραδέχεται την αναγκαιότητα της ύπαρξης των πειθαρχικών κανόνων στη λειτουργία των σχολείων.

B) Επίσης η πλειοψηφία των ερωτώμενων δεν είναι ικανοποιημένοι από τους υπάρχοντες κανόνες πειθαρχίας στα σχολεία.

Γ) Οι περισσότεροι θεωρούν ότι η επιβολή πιο αυστηρών κανόνων πειθαρχίας στα σχολεία

-δεν θα βοηθούσε στη δημιουργία καλύτερου κλίματος μεταξύ καθηγητών και μαθητών,

-δεν θα μείωνε τις περιπτώσεις παραβάσεων εκ μέρους των μαθητών,

-δεν θα βοηθούσαν στην ανάπτυξη καλύτερης επικοινωνίας μεταξύ μαθητών και καθηγητών.

Αντίθετα πιστεύουν ότι η θέσπιση πιο ελαστικών κανόνων πειθαρχίας στα σχολεία θα βοηθούσε στην καλύτερη επικοινωνία.

Εκτός από τις ερωτήσεις που ζητήθηκε να απαντηθούν, στο φύλλο του ερωτηματολογίου υπάρχει και η προτροπή προς τους ερωτώμενους μαθητές και μαθήτριες, να γράψουν μία δική τους πρόταση που να αναφέρεται σε μια αλλαγή του κανονισμού του σχολείου με σκοπό να βελτιωθεί η σημερινή κατάσταση. Παρότι όμως τα περισσότερα παιδιά δεν είναι ικανοποιημένα από τους υπάρχοντες κανόνες, σχεδόν κανένα δεν προτείνει ουσιαστική αλλαγή στους ισχύοντες σχολικούς κανόνες πειθαρχίας. Αυτό που εκφράζεται είναι περισσότερο «παράπινα» και δυσαρέσκεις κυρίως για συμπεριφορές καθηγητών όπως:

Οι καθηγητές να βαθμολογούν τους μαθητές με την αξία τους, να είναι αντικειμενικοί, να μη πιέζουν τους μαθητές για διάβασμα, να είναι πιο αυστηροί, να μη συμπεριφέρονται άσχημα στους μαθητές, να μη επιτρέπουν το «κλέψιμο» στα διαγωνίσματα κ.ά.

Κάποιο παιδί προτείνει να καταργηθούν τα απουσιολόγια και όσοι δεν επιθυμούν να παρακολουθήσουν να μη έρχονται αναγκαστικά για τον φόβο της απουσίας και ενοχλούν τους υπολοίπους.

Συνοψίζοντας, συμπεραίνουμε ότι ναι μεν οι μαθητές αναγνωρίζουν την αναγκαιότητα της ύπαρξης κανόνων πειθαρχίας για τη ομαλή λειτουργία των σχολείων, αλλά δεν είναι ευχαριστημένοι από αυτούς και μάλλον επιθυμούν ελαστικότερους παρά αυστηρότερους κανόνες χωρίς να είναι σε θέση να προσδιορίσουν με σαφήνεια τις επιθυμίες τους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Καψάλη Γ. Αχιλλέα, «Παιδαγωγική Ψυχολογία», Γ΄ έκδοση 2005.
2. <http://www.philelefttheros.com>, «Η πειθαρχία στο δημοτικό σχολείο».
3. <http://www.fa3.gr/nomothesia>, «Βασικές αρχές κανονισμού λειτουργίας των σχολείων».